

Lapinjoen vesistö

Ylitarkastaja Heli Perttula/Varsinais-Suomen ELY-keskus

Ylitarkastaja Sanna Kipinä-Salokannel/Varsinais-Suomen ELY-keskus

Lapinjoen vesistöalue alkaa Säskylän Pyhäjärven länsipuolisista järvistä, joista suurin on Koskeljärvi. Vesistön valuma-alueen pinta-ala on 462 km², ja vedet ovat tyypillisesti ruskeavetisiä ja humuspitoisia. Vesistön pääuoma on yläjuoksulla Hinnerjoki ja alempana Lapinjoki, joka laskee Selkämereen. Pääuomaan liittyy useita pienehköjä sivu-uomia. Lapinjoki virtaa lähes umpeenkasvaneen Saarnijärven läpi.

Vesistöalueen suurimmat järvet ovat

Järven nimi	Pinta-ala (ha)
Koskeljärvi ja Suomenperänjärvi	780
Narvijärvi	411
Vaaljärvi	85
Kauklainen	67
Saarnijärvi	60

Lapinjokeen johdetaan kesän kuivimpina kausina vettä Eurajoen Pappilankoskesta Rauman kaupungin ja paikallisen metsäteollisuuden tarpeisiin vedenottolupien mukaisesti. Lapinjoesta vesi johdetaan kanavaa pitkin Äyhönjärveen, joka toimii raakavesilähteenä.

Rauman Kaarojärvi (noin 55 ha) sijaitsee Selkämereen laskevalla pienellä valuma-alueella Lapinjoen vesistön kyljessä.

Vesien tila ja sen seuranta

Pintavesien ekologinen tila on viimeksi luokiteltu v. 2019 vuosien 2012 -2017 seuranta-aineiston perusteella. Lapinjoen vesistön viiden suurimman järven sekä Lapinjoen ja Hinnerjoen ekologinen tila on luokiteltu, ja niistä otetaan säännöllisesti vesistönäytteitä. Ekologinen luokittelu arvioi ihmistoiminnan aiheuttaman muutoksen suuruutta verrattuna luonnonoloihin, eikä se siten ole vesien käyttökelpoisuusluokitus ihmisen näkökulmasta.

Hinnerjoen ja Lapinjoen ekologinen tila on tyydyttävä ravinnekuormituksen laskiessa tilalauokkaa. Valuma-alueella on myös happamia sulfaattimaita, joiden vuoksi Lapinjoen vesi voi ajoittain olla hapanta. Järvistä erämainen Koskeljärvi sekä Narvijärvi ja Kauklainen ovat hyvässä ekologisessa tilassa, kun taas Saarnijärvi ja Vaaljärvi on luokiteltu tyydyttävään tilaan. Järvien mataluuteen liittyvät hydrologiset tekijät laskevat osaltaan niiden tilalauokkaa. Koskeljärvi, Vaaljärvi, Kauklainen ja Saarnijärvi ovat erittäin matalia aiempien pinnanlaskujen vuoksi. Koskeljärven vedenpintaa nostettiin v. 1991 järven kunnostustoimenpiteenä. Em. järvien kasviplanktonin biomassasta on tosinaan ollut huomattava osa limalevää Koskeljärveä lukuun ottamatta. Limalevä on myrkytöntä, mutta aiheuttaa runsaana kalvon uimarin iholle. Kaarojärven ekologinen tila on hyvä.

Vesien tilan muutokset ja etenkin vesienhoitotoimien vaikutukset ovat yleensä hitaita. Ekologisen tilaluokan muutokset eri luokittelukausien välillä koskevat useimmiten pienehköjä, lähinnä hajakuormitteisia järviä ja jokia, joista on saatu lisää ja aiempaa monipuolisempaa seurantatietoa. Suurempien järvien ja jokien kokonaiskuormituksessa ei yleensä tapahdu nopeasti ratkaisevia muutoksia. Niiden tilan seuranta on ollut pitkään tiheämpää ja monipuolisempaa kuin pienissä kohteissa.

Vesien kemiallista tilaa heikentää pääasiassa palonestoaineina aiemmin käytetyt polybromatut difenyylietterit (PBDE). Lapinjoen vesistöistä ei ole mitattua tietoa PBDE-aineista, mutta sille asetettu laatumnormi tiukentui vuonna 2015 ja asiantuntija-arvioiden perusteella laatumnormi ylittyy kaikissa Suomen vesistöissä, samoin kuin koko Euroopassa. PBDE-aineita on käytetty aikaisemmin hyvin yleisesti ja ne ovat kaukokulkeutuvia ja hyvin hitaasti hajoavia yhdisteitä.

Elohopea on kaukokulkeutuva raskasmetalli ja sen pitoisuudet ylittivät tyypillisesti humuspitoisissa järvissä ja turvemaiden joissa. Elohopeaa mitataan kaloista ja luokittelussa käytettävä pitoisuusraja on tiukempi kuin elintarvikkeena käytetyille kaloille asetettu enimmäispitoisuus. Lapinjoen vesistöalueella mitattua tietoa kalojen elohopeapitoisuuksista on vain Koskeljärvestä ja Narvijärvestä ja näistä Koskeljärvessä elohopealle asetettu laatumnormi ylittyy.

Seuranta

Lapinjoki ja Narvijärvi kuuluvat tarkkailuohjelmaan, jossa hankitaan tietoa Rauman seudun vedenhankintaa varten vedenottajien toimeksiannosta. Vesinäytteitä otetaan jokipaikoista neljä kertaa vuodessa ja Narvijärvestä kahdesti vuodessa. Varsinais-Suomen ELY-keskus seuraa Koskeljärven, Vaaljärven, Kauklaisen ja Saarnijärven vedenlaatua ja kasviplanktonia kolmen vuoden välein. Koskeljärvestä otetaan myös pohjaeläin- ja päällyslävänäytteitä. Biologista seuranta on tarkoitus lisätä. Myös Kaarojärvestä otetaan vesi- ja kasviplanktonnäytteet määrävuosina.

Vesienhoidon toimenpiteillä kohti hyvää tilaa

Liiallisesta ravinnekuormituksesta johtuva rehevöityminen on merkittävin Lapinjoen vesistöalueen tilaa heikentävä tekijä. Ravinnekuormitusta tulee hajakuormituksena maa- ja metsätaloudesta sekä haja- ja loma-asutuksen jätevesistä ja pistekuormituksena turvetuotannosta. Turve- ja metsävaltaisilla alueilla myös kiintoainekuormitus heikentää vesistöjen tilaa. Lapinjoessa on voimalaitospato Lapinkoskessa sekä muita pienempiä vaellusesteitä. Alueen jokia ja puroja on perattu, mikä on vähentänyt uomien monimuotoisuutta ja monien virtavesieliöiden elinalueet ovat pienentyneet tai hävinneet kokonaan. Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027 on esitetty monia toimenpiteitä ravinne- ja kiintoainekuormituksen vähentämiseksi sekä vesistöjen kunnostamiseksi.

Ilmastonmuutos tuo lisähaasteita vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseen ja varautumista sään ääri-ilmiöihin sekä lauhojen ja vesisateisten talvien aiheuttamaan kasvavaan ravinnehuuhtoumaan tulee myös tehostaa. Maatalouden toimenpiteitä tulee kohdistaa eroosioherkimmille peltolohkoille ja toteuttaa toimenpiteitä, joilla saadaan peltojen fosforipitoisuuksia alennettua ja lannan sisältämiä ravinteita paremmin hyödynnettyä. Lisäksi maatalouden vesiensuojelua tulee tehostaa maanparannusaineiden kuten kipsin, rakennekalkin ja kuitujen laajemmalla käyttöönotolla, joista on jo saatu hyviä kokemuksia eri hankkeissa. Myös metsätalouden ja turvetuotannon vesiensuojelutoimenpiteitä tulee tehostaa. Toimenpideohjelmassa on esitetty lisäksi Lapinjoen vaellusesteiden poistamista sekä virtavesikunnostuksia. Lue lisää ja katso toimenpiteitä tarkemmin vesienhoidon toimenpideohjelmalla-sivustolta osoitteesta <https://etpo.keha.cloud/>.